

SVJETSKI DAN VODA

Uvodno izlaganje g. Saše Radulovića, državnog sekretara za životnu sredinu, Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Žabljak, 22. 03. 2018.

Poštovani gospodine Jevriću, uvaženi predsjedniče opštine Žabljak gospodine Vukićeviću, uvaženi predstavnici međunarodnih organizacija, dame i gospodo,

Privilegovan sam što sam u prilici da otvorim ovu konferenciju povodom obilježavanja Svjetskog dana Voda, u ime Vlade Crne Gore i čast mi je da Vas pozdravim i poželim dobrodošlicu i ugodan boravak u Crnoj Gori.

Ovaj skup nosi simboličan naziv i vrlo obavezujući karakter, a to je razgovor o viziji održivog upravljanja vodnim resursima u 21. vijeku i vjerujem da ćemo na kraju ove konferencije, imati potpuno jasne smjernice utemeljene na stručnosti i iskustvu svih prisutnih, kao rezultat očekivanih plodonosnih razgovora.

Organizacija Ujedinjenih nacija je proglasila 22. mart za Svjetski dan voda, rezolucijom UN-a u decembru 1993. godine, sa jasnom namjerom da podsjeti na važnost vode, kao i na zabrinjavajući nedostatak čiste vode za piće u mnogim krajevima svijeta. Suvišno je govoriti o značaju vode za čovječanstvo, vjerujem da smo svi ovdje prisutni itekako svjesni koja je njena vrijednost za održavanje ukupnog života na Zemlji. Međutim, važno je

napomenuti značaj odgovornog odnosa prema vodnim resursima, kao i kontinuirano apelovati na racionalnu i savjesnu upotrebu, zaštitu i unapređenje kvaliteta voda, u cilju dostizanja ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih Nacija, a naročito cilja br. 6 koji je posvećen obezbjeđivanju sanitarnih uslova i pristupa pijaćoj vodi za sve.

Prognoza je da se bližimo vremenu kada će potreba za vodom premašiti zalihe i da će u budućnosti (do 2025 odnosno 2030. godine) dvije trećine čovječanstva osjetiti ozbiljan nedostatak vode usled posledica zagađenja, klimatskih promjena i porasta broja stanovnika. Zato naš zajednički fokus mora biti na ostvarenju podciljeva u okviru pomenutog cilja 6, a to je prvenstveno raditi na smanjenju zagađenja i rasipanja vode, zatim nastojati da u najvećoj mogućoj mjeri smanjimo udio nepročišćenih otpadnih voda, povećati efikasnost korišćenja u cilju smanjenja broj ljudi koji se suočavaju sa nestašicama vode, primijeniti integrisano upravljanje vodnim resursima na svim nivoima, kao i zaštitu i obnoviti ekosisteme povezane sa vodom, uključujući planine, šume, plavna zemljišta, rijeke i jezera.

Kako živimo u doba globalizacije, vođeni parolom “misli globalno, djeluj lokalno”, sa posebnim zadovoljstvom pozdravljam sve napore koji se intenzivno sprovode u Crnoj Gori u cilju obezbjeđenja održivog upravljanja vodnim resursima. Sa prosječnim oticajem od 40 litara/s/km², Crna Gora spada u 4% svjetske teritorije sa najvećim prosječnim oticajem. Imajući pri tome u vidu činjenicu da se 95,3% vodotokova formira u Crnoj Gori, sa izvorištem i slivnim područjem na teritoriji Crne Gore, s pravom se može reći da je voda naš najveći prirodni resurs. Voda

nije samo naš najveći prirodni resurs, već naš starteški resurs, te se zbog toga prema istom moramo odnositi izuzetno oprezno.

Tema ovogodišnjeg Svjetskog dana voda na globalnom nivou je upravo "Nature for Water", odnosno "Priroda za vodu", čime se želi ukazati na neophodnost traženja prirodnih i održivih rješenja kojim će se odgovoriti na rastuće globalne izazove u ovoj oblasti.

Sa aspekta Crne Gore, ukoliko analiziramo dostignuća u oblasti voda u prethodnom periodu (mislim prije svega na period poslednjih 10 godina), možemo konstatovati da je:

- izgrađeno je i rehabilitovano oko 400 km vodovodne i kanalizacione mreže,
- izgradnjom Regionalnog vodovoda obezbjeđena sigurnost u vodosnabdjevanju za Crnogorsko primorje, dužine cca 135 km,
- izgrađen i pušteno u funkciju postrojenje za tretman otpadnih voda u Mojkovcu (2008.g), Žabljaku (2013), Budvi (2015), Nikšiću, Herceg Novom (2017), Kotoru i Tivtu (2016), Šavniku (2017).
- U izgradnji su postojenja za tretman otpadnih voda u Pljevljima i Beranama, a u fazi pripreme izgradnja novog postrojenja za tretman otpadnih voda u Podgorici i Danilovgradu.
- U 2017. godini obezbjeđena su sredstva i za sanaciju ponora otpadnih voda na Cetinju.
- Takođe, u toku je izgradnja kanalizacione mreže u Beranama, Herceg Novom, Baru i Bijelom Polju.
- U toku su projekti na unapređenje sistema vodosnabdjevanja Cetinja i Žabljaka.

Dakle, sprovedene aktivnosti jesu bitan korak naprijed za Crnu Goru, a rezultati postignuti u kratkom periodu od 10 godina su vidljivi i mjerljivi. Treba napomenuti da je visina do sada uloženi sredstava u realizaciju navedenih projekata iznosi oko 350 miliona €, dok je znatan iznos sredstava u ovom trenutku u fazi realizacije.

U cilju unapređenja strateškog planiranja i zakonske regulative, postignuti su sledeći rezultati:

- u oblasti vodosnabdjevanja, u 2017. godini usvojena je Projekcija dogoročnog snabdjevanja vodom Crne Gore do 2040. godine
- urađena je revizija strateških master planova u oblasti otpadnih voda za period 2018-2035. godina, kao i priprema prvog nacрта Plana za sprovođenje Direktive 91/271 / EEC.
- Usvojen je Zakon o upravljanju komunalnim otpadnim vodama („Službeni list CG br. 02/17”);

U skladu sa predmetnim dokumentima, definisani su krajnji rokovi koji se odnose na izgradnju kanalizacione mreže, postrojenja za tretman otpadnih voda, smanjenje gubitaka u vodovodnoj mreži i slično, koji jasno ukazuju na snažno opredijeljenje Crne Gore da na holistički način pristupi upravljanju vodnim resursima.

Takođe, prepoznato je da poboljšanje performansi preduzeća koja se bave vodosnabdjevanjem i otpadnim vodama, jeste jako važno u procesu reforme u sektoru vodosnabdjevanja. S toga je u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima (“Službeni list CG br. 055/16”) u cilju uspostavljena regulacije vodosnabdjevanja i otpadnih voda, formirano regulatorno tijelo za ove djelatnosti (2017. godine).

Posebno želim da čestitam još jednom gospodinu Jevriću, direktoru Regonalnog vodovoda Crnogorsko primorje na izuzetnim rezultatima u prethodnom periodu, kao pravom primjeru kako treba rukovoditi javnim preduzećem i sposobnošću da konstantno razmišlja „van kutije“.

Na putu unapređenja u oblasti vodosnabdjevanja i otpadnih voda Crna Gora ima više partnera (KfW, EIB, WB, EBRD), a neki od njih su i danas ovdje (na Žabljaku) sa nama i koristim priliku da ih pozdravim i zahvalim na podršci (»IAWD« (The Technical Secretariat of the International Association of Water Supply Companies in the Danube River Catchment Area), WB).

Danas na ovom skupu biće riječi o bitnim temama u vodnom sektoru kao što su: smanjenje gubitaka u vodovodnoj mreži, benčmarking, mogućnosti agregacije i transformacije preduzeća, obaveze vezane za otvaranje poglavlja 27 i slično. Evo i zanimljive simbolike, 27 godina nakon usvajanja deklaracije o ekološkoj državi, govorimo o godini otvaranja Poglavlja 27.

Kao izabrani pregovarač za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene, od strane Vlade Crne Gore, gdje je kvalitet voda jedna od 10 oblasti koje pokriva pravna tekovina EU u ovom segmentu, smatram da je potrebno istaći da je dosadašnja ekonomska i finansijska analiza pokazala da će ukupni troškovi usklađivanja i sprovođenja evropskih standarda u okviru Poglavlja 27 u Crnoj Gori iznositi oko **1.429 milijarde eura do 2035**, a moguće i više, obzirom na konstantno unapređenje EU direktiva u skladu sa inovativnim tehnologijama koje se pojavljuju na tržištu. Na **osnovu postojeće procjene, najveći finansijski teret u visini od 841 milion eura** tiče se oblasti kvaliteta voda, i to izgradnje postrojenja za prečišćavanje komunalnih otpadnih

voda i izgradnje infrastrukture u oblasti pijaće vode i zaštite od poplava.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma ulaže konstantne napore, i želim posebno da se zahvalim radnoj grupi za Poglavlje 27, mojim kolegama, gđi Ivani Vojinović, generalnoj direktorici Direktorata za životnu sredinu i kolegi Draganu Asanoviću koji rukovodi ne manje zahtjevnom oblašću upravljanja otpadom, naročito u naporima od 2017. godine da, u okviru sektora životne sredine, zajedno sa evropskim i međunarodnim partnerima, odgovori što je moguće kvalitetnije na postavljene izazove samo sa jednim ciljem, da bismo što spremniji pristupili familiji evropskih zemalja. Izuzetno je važan IPA mehanizam Evropske unije koji nam na tom putu takođe pruža veliku podršku. Brojne UN agencije i UN programi nam pomažu u obučavanju kadrova u sistemu i istovremeno koristimo povoljne finansijske aranžmane dobijene od Evropske investicione banke, kfW i Svjetske banke za poboljšavanje situacije u predmetnoj oblasti.

Samo Ministarstvo održivog razvoja i turizma ove godine planira da počne sa projektom reforme tzv. vodenog sektora, odnosno anglomeracije kao jednog od preporučenog racionalnog pristupa za bolje i kvalitetnije vodosnabdijevanje na teritoriji čitave zemlje. Istovremeno, radimo i na unapređenju bazičnog dokumenta tzv. Državnog plana za upravljanje otpadom, koji bi trebao po usvajanju da pruži održiva rješenja u politici upravljanja otpadom na teritoriji čitave države. Smatramo da će takav pristup biti u potpunosti usklađen sa postojećim EU zakonodavstvom, te da će na održiv, ekološki prihvatljiv način generisati nova radna mjesta u sektoru.

Takođe, vjerujem da vam je poznato da je Crna Gora, uz nesebičnu podršku premijera Markovića, u okviru Mehanizma «16+1» dobila koordinaciju životnom sredinom. Mehanizam će biti uspostavljen u septembru ove godine, na velikoj ministarskoj konferenciji koja se planira u Crnoj Gori, te će se iz tog centra za životnu sredinu pokušati odgovoriti na planirane izazove, naročito u dijelu izgradnje potrebne infrastrukture. Eto prilike da se ponovo sretnemo u sličnom sastavu već u septembru.

Dakle, u Ministarstvu radimo na tome da stvorimo i pripremimo neophodnu i nužnu projektnu dokumentaciju, da bi sa namjerom povećane spremnosti bili u situaciji da u punom kapacitetu koristimo bespovratna sredstva koja će nam biti dostupna po pristupanju u Evropsku uniju, kao i sredstva međunarodne pomoći, kroz saradnju sa međunarodnim partnerima kao i kroz unaprijeđenu saradnju sa Regionalnim centrom za životnu sredinu tzv. REC.

Takođe, želim da podsjetim da je Vlada Crne Gore usvojila Pregovaračku poziciju za Poglavlje 27, te da je ona sada u fazi usaglašavanja zajedničke pozicije u Evropskoj komisiji. Tim povodom, posebno želim da pozdravim našeg prijatelja i konsultanta u procesu pregovora, g. Helmuta Bloha, koji će svojom ekspertizom i dugogodišnjim iskustvom u sektoru voda pri Evropskoj komisiji, pomoći Crnoj Gori da uspješno sprovede pregovarački proces, a vjerujem potom i zatvori sva pitanja koja postavlja Poglavlje 27.

Svakako želim da ukažem da pored sistemskih rješenja, u oblasti voda, velika je uloga svakog pojedinca u smislu zaštite i čuvanje vode kao resursa. Od toga da li ćemo štedljivo koristiti ovaj resurs ili ćemo ga rasipati može sjuta zavisiti budućnost naše djece.

Na samom kraju, želim da Vas podsjetim da je Crna Gora proglašena ekološkom državom 1991. godine upravo ovdje na Žabljaku, te da je održavanje ovog skupa od višestrukog značaja. Takođe, želim da napomenem da je ova opština uspjela da riješi veći dio ekoloških problema na lokalnom nivou kao što su: izgradnja postrojenja za tretman otpadnih voda (2013. godine), izgradnja sortirnice otpada, sanacije odlagališta otpada i izgradnja sistema za tretman kanalizacionog mulja (2017. godine), a u toku je i realizacija projekta unapređenje vodosnabdjevanja.

Opštini Žabljak čestitam na dosadašnjim uspjesima i vjerujem da će ih biti još više u budućnoszi, a svim učesnicima današnjeg skupa želim dobrodošlicu i uspješan rad. Čast mi je da proglasim današnji skup otvorenim.

Hvala na pažnji!